

“EMOTIENETWERKEN IS EEN IDEE, EEN MANIER VAN DENKEN OVER ERFGOED MAKEN”

LAB1

Het Amsterdamse Praktijkcollege De Dreef wilde wel ‘object van onderzoek’ worden en werkte samen aan de ontwikkeling van lab1. De leerlingen hebben, net als die van het Bindelmeer College, jaarlijks in maart een werkweek. Maar de leerlingen van het Praktijkcollege ondernemen tijdens die week meerdere activiteiten. Zij bezochten bijvoorbeeld het Rijksmuseum en maakten een rondvaart. Het project met Imagine IC was dus één van de onderdelen van de week en niet, zoals bij het Bindelmeer College, weekvullend.

Gedurende de week verzorgde Imagine IC iedere dag hetzelfde programma - van twee uur - voor steeds weer een andere groep 14 à 15 jarigen. Volgens de docenten zou het een hele toer worden om de aandacht zo lang vast te houden bij zo'n taai onderwerp, vandaar dat educatiemedewerkers Eline Minnaar en Malou Sumah voor veel afwisseling in het programma zorgden. De leerlingen moesten vaak actief zijn, achterover hangen was geen optie.

EMOTICONS

Het onderzoek spitst zich toe op het bespreken en bespreekbaar maken van religieus erfgoed. Toeval bestaat niet: op 29 maart 2018 vond de tv-uitzending van *The Passion* in de Bijlmer plaats. Dat leek een mooi aanknopingspunt, al bleek achteraf dat lang niet alle leerlingen van dit evenement op de hoogte waren. Een kleine replica van het kruis werd startpunt van het project. De leerlingen mochten emoticons kiezen die het beste hun gevoel bij dit object uitdrukten. Hoe sterker het gevoel was, hoe dichter ze het bij het kruis moesten leggen. Veel leerlingen kozen voor een hartje, maar er waren er ook die helemaal niets met het kruis hadden en zelfs riepen dat het ‘sjit’ was. Dat kwam eigenlijk heel goed uit, want het is immers de bedoeling dat ieder zijn gevoel bij erfgoed duidelijk maakt. En dat dat ook mag. Wat voor de een van belang is, hoeft dat voor de ander helemaal niet te zijn. Maar het kan geen kwaad open te staan voor elkaars mening en gevoelens en die te respecteren.

POSITIEVERANDERING

Na deze eerste exercitie werden de leerlingen geconfronteerd met een aantal opvattingen van personen buiten de groep: ‘Wat roept dit kruis bij hen

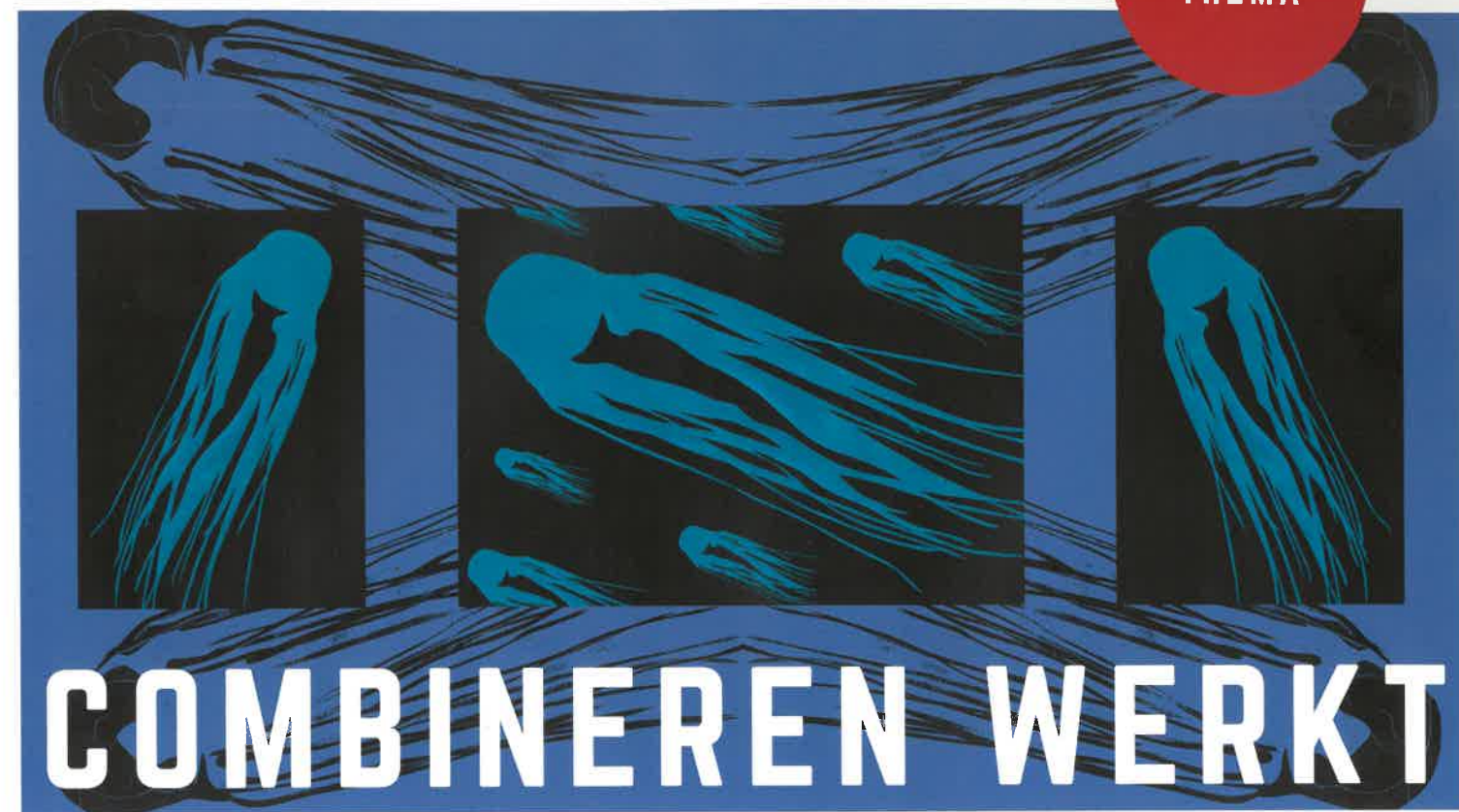
op en welke associaties hebben zij erbij?’ De leerlingen konden daarop weer emoticons neerleggen. Een observant keek of er sprake was van positieverandering. Kozen leerlingen, nu zij associaties en gevoelens van anderen hadden gehoord, voor een andere emoticon of legden ze die op een andere plek? Tijdens deze ronde kozen meer leerlingen voor een hartje en daaruit zou je kunnen concluderen dat er sprake was van iets meer empathie. Het is echter nog te vroeg om daar - verantwoorde - conclusies aan te verbinden.

Bij de volgende opdracht moesten de leerlingen een collage maken op een lange rol papier. Ze mochten beeld uit tijdschriften knippen dat uitdrukking gaf aan hun gevoelens over het kruis. De collage paste precies om de sokkel en diende als een soort emotioneel bijschrift. Ook nu vonden weer gesprekken plaats over de keuzes die leerlingen hadden gemaakt. ‘Waarom koos je nu juist voor dit beeld, dat voor een buitenstaander op het eerste gezicht niets te maken heeft met het object?’ Veel bijval kreeg een jongen toen hij uitlegde waarom hij Johan Cruijff had uitgeknipt. Cruijff is immers een legende, net als Jezus dat was en daarom paste deze afbeelding goed bij zijn gevoelens.

EMOTIENETWERKEN

De leerlingen van het Praktijkcollege vormden tijdens hun werken een emotienetwerk. Dibbits en Willemsen over de term: ‘Emotienetwerken is een idee, een manier van denken over erfgoed maken. Wij bedoelen er de grillige configuraties of veelvormige samenhangen van mensen mee die allemaal eigen gevoelens hebben over een erfgoed-item. Soms botsen die met elkaar. Emotienetwerken is niet alleen een zelfstandig naamwoord, maar ook een werkwoord: het is werken met heel uiteenlopende gevoelens over erfgoed. Een vaak genoemd voorbeeld is Zwarte Piet.’

Wat de uitkomsten van het onderzoeksproject over enige tijd ook mogen zijn, de observaties tijdens het eerste lab lijken interessant genoeg. ‘Misschien, zeggen Dibbits en Willemsen, ‘bedenken de leerlingen van nu af aan nog niet bij elke vitrine dat erfgoed gemaakt is, laat staan dat ze zich afvragen door wie. Maar ze hebben er al wel een idee over gekregen als het gaat om ‘hun’ Passiekruis.’ ●

DE EERSTE KLASSERS KUNST & CULTUUR (K&C) VAN HET GOESE LYCEUM OEFENEN ZICH - IN EN ROND HET SCHOOLGEBOUW - IN URBAN SKETCHING. HET ZAL OOK EEN VAN DE ACTIVITEITEN ZIJN VOLGENDE WEEK, TIJDENS HUN EXCURSIE NAAR ROTTERDAM. OOK DE PARALLELKLAS BEREIDT ZICH VOOR. ZIJ MOGEN EEN STUK MEEZINGEN IN DE MUZIEKTHEATERVOORSTELLING DIE ZE DAAR ZULLEN ZIEN. SPANNEND, MAAR OOK SUPERLEUK!

Het Goese Lyceum, met mavo, havo en vwo, is nog relatief nieuw (vier jaar) en herbergt goed geoutilleerde lokalen en een heus theater. Toch vinden de kunstvakdocenten het belangrijk om ook buiten de muren te kijken. De leerlingen verkennen niet alleen het cultuuraanbod van Goes en omgeving, maar bezoeken ook culturele instellingen in Rotterdam, Den Bosch, Utrecht en Amsterdam. En binnenkort gaat er zelfs een grote groep leerlingen naar *Soldaat van Oranje* omdat er een gunstige deal gesloten kon worden.

CULTUURPROFIEL

Het Goese Lyceum heeft drie profielen: Technasium, Tweetalig Onderwijs en Kunst & Cultuur. Een derde van de leerlingen kiest voor het cultuurprofiel. Meisjes zijn ver in de meerderheid, jongens kiezen vaker voor het Technasium. De leerlingen die voor K&C kiezen krijgen in de eerste drie leerjaren naast de verplichte vakken muziek en tekenen (B2D), ook B3D) en de clustervakken design, dans, toneel en audiovisueel.

Dit schooljaar zijn er, net als voorgaande jaren, meer dan honderd leerlingen die K&C gaan volgen. In het tweede leerjaar kiezen ze dan twee van de vier kunstvakken en in het derde leerjaar het vak waar ze zich het meest in thuis voelen. Ze eindigen hun driejarige

periode met een presentatie, waarna zij een certificaat krijgen. Voor de leerlingen mavo volgt dan in de vierde klas het vak CKV en de mogelijkheid muziek of beeldend als examenvak te kiezen. Eventueel kan als extraatje gekozen worden voor een module in design, dans, toneel en audiovisueel.

KLANKBORDGROEPEN

De Kunst & Cultuurklassen zijn bij de clustervakken gemengd samengesteld met mavo, havo en vwo-leerlingen. Dat bevalt prima; de kunstvakken vragen immers andere vaardigheden dan die voor de cognitieve vakken en dan werkt die mix goed, vindt René Florisse, afdelingsleider havo, die verantwoordelijk is voor het cultuurprofiel. Ouders en leerlingen kiezen bewust voor de school vanwege het cultuuraanbod.

‘We hebben klankbordgroepen, zowel van leerlingen als van ouders. Zij denken mee en geven tips en tops. Die feedback is voor ons heel interessant. Daaruit blijkt dat de leerlingen vaak zó gemotiveerd zijn, dat ze regelmatig méér activiteiten willen, ook al kost het hen extra tijd.’ ●

Melissa de Vreede is specialist cultuureducatie bij het LKCA.

AUTEUR: MELISSA DE VREEDE
ILLUSTRATIE: LENNIE STEENBEEK

LEES OOK:
andere praktijkverhalen
voortgezet onderwijs:
www.lkca.nl/voortgezet-onderwijs

MEER WETEN OVER HET ONDERZOEK?

- <http://www.imagineic.nl/pagina/emotienetwerken>
- <https://www.museumpeil.eu/stap-uit-je-bubbel/>